

V. WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

Standardy wymagań, będące podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego z języków obcych nowożytnych obejmują, zgodnie z *Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego*, pięć obszarów, oznaczonych cyframi rzymskimi:

- I. Wiadomości
- II. Odbiór tekstu (recepcja)
- III. Tworzenie tekstu (produkcja)
- IV. Reagowanie językowe (interakcja)
- V. Przetwarzanie tekstu (mediacja)

Wiadomości z obszaru I są najczęściej sprawdzane poprzez umiejętności z pozostałych obszarów, II-V.

W ramach każdego obszaru cyframi arabskimi oznaczono standardy, przedstawiające umiejętności, które będą sprawdzane na egzaminie maturalnym. Podpunkty oznaczone literami przedstawiają:

- w obszarze I – zakres treści nauczania, na podstawie których może być podczas egzaminu sprawdzany stopień opanowania określonej w standardzie umiejętności,
- w pozostałych obszarach – umiejętności szczegółowe, będące doprecyzowaniem zapisu poszczególnych standardów.

Schemat ten dotyczy poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Poziom podstawowy standardów jest zgodny z podstawą programową B, a poziom rozszerzony z podstawą programową A.

Przedstawione poniżej standardy wymagań egzaminacyjnych z języków obcych nowożytnych są dosłownym przeniesieniem fragmentu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów.

STANDARDY WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH Z JĘZYKA OBCEGO NOWOŻYTNEGO

I. Zdający zna:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
1) proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem fonetycznym, ortograficznym, morfosyntaktycznym i leksykalnym, w zakresie następujących tematów: a) człowiek – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, b) dom – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania,	1) różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem fonetycznym, ortograficznym, morfosyntaktycznym i leksykalnym, w zakresie następujących tematów: a) człowiek – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, problemy etyczne, b) dom – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania,

<ul style="list-style-type: none"> c) szkoła – przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, d) praca – popularne zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, e) życie rodzinne i towarzyskie – okresy życia, członkowie rodziny, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, f) żywienie – artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłki, lokale gastronomiczne, g) zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, h) podróżowanie i turystyka – środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie, i) kultura – podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, j) sport – popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe, k) zdrowie – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia, l) nauka, technika – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, m) świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, kłeski żywiołowe, n) państwo i społeczeństwo – struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, o) elementy wiedzy o krajach obszaru językowego, którego język jest zdawany, 	<ul style="list-style-type: none"> c) szkoła – przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, system oświaty, d) praca – zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy, e) życie rodzinne i towarzyskie – okresy życia, członkowie rodziny, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy, f) żywienie – artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłki, lokale gastronomiczne, diety, g) zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, reklamacja, korzystanie z usług, środki płatnicze, banki, ubezpieczenia, h) podróżowanie i turystyka – środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie, i) kultura – dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, j) sport – dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy, sporty ekstremalne, k) zdrowie – higieniczny tryb życia, schorzenia, ich przyczyny, objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia, system ochrony zdrowia, l) nauka, technika – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z urządzeń technicznych, współczesne środki przekazu i przetwarzania informacji, m) świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, kłeski żywiołowe, przestrzeń kosmiczna, n) państwo i społeczeństwo – struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, problemy i konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna, partie i politycy, kościoły i religie, gospodarka, o) elementy wiedzy o krajach obszaru językowego, którego język jest zdawany,
--	--

<p>2) zasady konstruowania różnych form prostych wypowiedzi:</p> <p>a) ustnych – formy nawiązywania kontaktu z rozmówcą, przekazywania komunikatu i kończenia rozmowy,</p> <p>b) pisemnych – ogłoszenia, notatki, ankiety, pocztówki, zaproszenia, listu prywatnego, prostego listu formalnego,</p> <p>3) podstawowe realia socjokulturowe danego obszaru językowego i Polski, z uwzględnieniem tematyki integracji europejskiej i kontekstu międzykulturowego.</p>	<p>2) zasady konstruowania różnych form wypowiedzi:</p> <p>a) ustnych – formy nawiązywania kontaktu z rozmówcą, przekazywania komunikatu i kończenia rozmowy, zasady prezentacji,</p> <p>b) pisemnych – ogłoszenia, notatki, ankiety, pocztówki, zaproszenia, listu prywatnego, prostego listu formalnego, opisu, rozprawki, recenzji, opowiadania,</p> <p>3) realia socjokulturowe danego obszaru językowego i Polski, z uwzględnieniem tematyki integracji europejskiej i kontekstu międzykulturowego,</p> <p>4) normy socjokulturowe pomagające w funkcjonowaniu na rynku pracy.</p>
---	--

II. Zdający wykazuje się umiejętnością odbioru tekstu w zakresie:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>1) rozumienia ze słuchu tekstu prostego pod względem treści i o niewielkim stopniu zróżnicowania struktur leksykalno-gramatycznych, czyli:</p> <p>a) określania głównej myśli tekstu,</p> <p>b) określania głównych myśli poszczególnych części tekstu,</p> <p>c) stwierdzania, czy tekst zawiera określone informacje,</p> <p>d) wyselekcjonowania informacji,</p> <p>e) określania intencji autora lub nadawcy tekstu,</p> <p>f) rozróżniania formalnego i nieformalnego stylu tekstu,</p> <p>g) określania kontekstu sytuacyjnego (miejsca, czasu, warunków, uczestników),</p>	<p>1) rozumienia ze słuchu tekstu bogatego pod względem treści i o wysokim stopniu zróżnicowania struktur leksykalno-gramatycznych, czyli:</p> <p>a) określania głównej myśli tekstu,</p> <p>b) określania głównych myśli poszczególnych części tekstu,</p> <p>c) stwierdzania, czy tekst zawiera określone informacje,</p> <p>d) wyselekcjonowania informacji,</p> <p>e) określania intencji autora lub nadawcy tekstu,</p> <p>f) rozróżniania formalnego i nieformalnego stylu tekstu,</p> <p>g) określania kontekstu sytuacyjnego (miejsca, czasu, warunków, uczestników),</p>
<p>2) rozumienia tekstu czytanego, prostego pod względem treści i stopnia zróżnicowania struktur leksykalno-gramatycznych, czyli:</p> <p>a) określania głównej myśli tekstu,</p> <p>b) określania głównych myśli poszczególnych części tekstu,</p> <p>c) stwierdzania, czy tekst zawiera określone informacje,</p> <p>d) wyselekcjonowania informacji,</p> <p>e) określania intencji autora tekstu,</p>	<p>2) rozumienia tekstu czytanego, bogatego pod względem treści i o wysokim stopniu zróżnicowania struktur leksykalno-gramatycznych, czyli:</p> <p>a) określania głównej myśli tekstu,</p> <p>b) określania głównych myśli poszczególnych części tekstu,</p> <p>c) stwierdzania, czy tekst zawiera określone informacje,</p> <p>d) wyselekcjonowania informacji,</p> <p>e) określania intencji autora tekstu,</p>

<ul style="list-style-type: none"> f) rozpoznawania związków między poszczególnymi częściami tekstu, g) określania kontekstu komunikacyjnego (nadawca – odbiorca, forma wypowiedzi), h) rozróżniania formalnego i nieformalnego stylu tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> f) rozpoznawania związków między poszczególnymi częściami tekstu, g) określania kontekstu komunikacyjnego (nadawca – odbiorca, forma wypowiedzi), h) rozróżniania formalnego i nieformalnego stylu tekstu, i) oddzielania faktów od opinii, j) rozpoznawania różnorodnych struktur leksykalno-gramatycznych w podanym kontekście.
--	---

III. Zdający wykazuje się umiejętnością tworzenia tekstu w postaci:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>1) krótkiej wypowiedzi ustnej, uwzględniającej:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności, b) relacjonowanie wydarzeń, c) przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii, d) poprawne stosowanie środków leksykalno-gramatycznych, adekwatnie do ich funkcji, 	<p>1) dłuższej, wieloaspektowej wypowiedzi ustnej, uwzględniającej:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności, b) relacjonowanie wydarzeń, c) przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii, projektów, działań, d) poprawne stosowanie środków leksykalno-gramatycznych, adekwatnie do ich funkcji, e) przedstawianie faktów oraz opinii innych osób,
<p>2) krótkiej wypowiedzi pisemnej, uwzględniającej:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności, b) relacjonowanie wydarzeń, c) wyrażanie stanów emocjonalnych, d) przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii, e) poprawne stosowanie środków leksykalno-gramatycznych, adekwatnie do ich funkcji, f) wypowiadanie się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów. 	<p>2) dłuższej, wieloaspektowej wypowiedzi pisemnej, uwzględniającej:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności, b) relacjonowanie wydarzeń, c) wyrażanie różnorodnych intencji oraz stanów emocjonalnych, d) przedstawianie i uzasadnianie opinii własnych i innych osób, e) poprawne stosowanie środków leksykalno-gramatycznych, adekwatnie do ich funkcji, f) wypowiadanie się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów.

IV. Zdający wykazuje się umiejętnością reagowania językowego w zakresie:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>1) mówienia, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) uczestniczenia w prostej rozmowie – inicjowania jej, podtrzymywania oraz kończenia, b) uzyskiwania, udzielania lub odmowy informacji, wyjaśnień, pozwoleń, c) prowadzenia prostych negocjacji w sytuacjach życia codziennego, d) poprawnego stosowania środków językowych służących do wyrażania różnorodnych intencji oraz stanów emocjonalnych, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, 	<p>1) mówienia, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) uczestniczenia w dyskusji – udzielania informacji, wyjaśnień, argumentowania, wyrażania i obrony własnych opinii i poglądów, b) interpretowania i komentowania przedstawionych faktów oraz opinii innych osób, c) dokonywania podsumowania dyskusji, rozmów i wypowiedzi, d) poprawnego stosowania środków językowych służących do wyrażania różnorodnych intencji oraz stanów emocjonalnych, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej,
<p>2) pisanie prostej wypowiedzi, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) wyrażania stanów emocjonalnych, będących reakcją na informacje zawarte w przedstawionych tekstach, b) uzyskiwania, udzielania, przekazywania lub odmowy informacji, wyjaśnień, pozwoleń, c) poprawnego stosowania środków językowych, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej. 	<p>2) pisanie wypowiedzi bogatej pod względem treści i o zróżnicowanych strukturach leksykalno-gramatycznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) wyrażania stanów emocjonalnych, będących reakcją na informacje zawarte w przedstawionych tekstach, b) uzyskiwania, udzielania, przekazywania lub odmowy informacji, wyjaśnień, pozwoleń, c) poprawnego stosowania środków językowych, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej.

V. Zdający wykazuje się umiejętnością przetwarzania tekstu w zakresie:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>1) mówienia, w tym relacjonowania, przetwarzania i przekazywania tekstów przeczytanych w języku obcym lub języku polskim oraz treści materiałów ikonograficznych,</p>	<p>1) mówienia, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) relacjonowania, przetwarzania i przekazywania tekstów przeczytanych w języku obcym lub języku polskim oraz treści materiałów ikonograficznych, b) stosowania zmiany rejestru, stylu lub formy tekstu,

<p>2) pisania, w tym relacjonowania, przetwarzania i przekazywania tekstów przeczytanych w języku obcym lub języku polskim.</p>	<p>2) pisania, w tym:</p> <p>a) relacjonowania, przetwarzania i przekazywania tekstów przeczytanych w języku obcym lub języku polskim,</p> <p>b) stosowania zmian struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu.</p>
--	---

Z zapisów ustawowych wynika, że Informator powinien zawierać szczegółowy opis zakresu egzaminu. Standardy, będące podstawą egzaminu maturalnego z języków obcych nowożytnych, są tak sformułowane, że zawierają szczegółowe opisy wymagań zakresu wiedzy i umiejętności, stanowią więc właściwą wskazówkę dla konstruktorów arkuszy egzaminacyjnych oraz dla osób przygotowujących się do egzaminu maturalnego, dlatego też nie wymagają dodatkowych objaśnień.

Do standardów wymagań egzaminacyjnych z języków obcych nowożytnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego dołączona została tabela zawierająca zakres struktur gramatycznych.

ZAKRES STRUKTUR GRAMATYCZNYCH DO OPANOWANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM.

Zagadnienia wymagane wyłącznie na poziomie rozszerzonym zostały wyróżnione **tłustym drukiem**

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
Składnia	
<p>1. Zdania oznajmujące i pytające w czasach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Simple Present, - Present Continuous, - Present Perfect, - Present Perfect Continuous, - Simple Past, - Past Continuous, - Past Perfect, - Simple Future, - Future Continuous, - Future Simple in the Past. <p>2. Zdania rozkazujące.</p> <p>3. Zdania z podmiotem <i>it</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości, - w konstrukcji z <i>for/of</i> + dopełnienie + bezokolicznik, - w konstrukcji z bezokolicznikiem (np. <i>It's time to go.</i>). 	<p>1. Zdania oznajmujące i pytające w czasach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Simple Present, - Present Continuous, - Present Perfect, - Present Perfect Continuous, - Simple Past, - Past Continuous, - Past Perfect, - Past Perfect Continuous, - Simple Future, - Future Continuous, - Future Perfect, - Future Perfect Continuous, - Future Simple in the Past, - Future Perfect in the Past. <p>2. Zdania rozkazujące.</p> <p>3. Zdania z podmiotem <i>it</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości, - w tzw. Cleft sentences (np. <i>It was only last week that he was awarded that prize.</i>), - w zdaniach w stronie biernej

4. Zdania z podmiotem *there* ograniczone do: *there is/are, was/were, will be.*
5. Pytania typu Question Tags.
6. Zdania z dwoma dopełnieniami.
7. Zdania w stronie biernej w czasach: Simple Present, Simple Past, Present Perfect, Simple Future, Past Perfect.
8. Pytania pośrednie.
9. Zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy) z czasownikami typu *say, tell, ask* i następstwo czasów.
10. Zdania współrzędnie złożone.
11. Zdania podrzędnie złożone:
- podmiotowe (np. *What I know about it is confidential.*),
 - dopełnieniowe (np. *He promised that he would come soon. He'd like everyone to enjoy the party.*),
 - przydawkowe ograniczające i opisujące (np. *The train that we wanted to take was delayed. My aunt, who has been helping our family for years, is a rich duchess.*),
 - okolicznikowe:
 - ~ celu (np. *I phoned him to tell him the news.*),
 - ~ czasu (np. *Say your name when they ask you.*),
 - ~ miejsca (np. *They found themselves where they had never been before.*),
 - ~ porównawcze (np. *Sylvia's garden is as big as Margaret's [is].*

- (np. *It is believed that he can be elected president.*),
- w konstrukcji z *for/of* + dopełnienie + bezokolicznik,
 - z **-ing ograniczone do zwrotów *it's worth i it's no use,***
 - w konstrukcji z bezokolicznikiem (np. *It's time to go.*).
4. Zdania z podmiotem *there.*
5. Pytania typu Question Tags , **"reply questions"** i **Question Tags po trybie rozkazującym, dopowiedzenia z inwersją typu: *So do I, Nor/neither do I.***
6. Zdania z dwoma dopełnieniami.
7. Zdania w stronie biernej w czasach: Simple Present, **Present Continuous**, Simple Past, **Past Continuous**, Present Perfect, Simple Future, Past Perfect **oraz z czasownikami *see, hear, make i help,* zdania typu: *He is/was known to be... He is/was known to have been, Passive Gerund (np. *She likes being admired*), Passive Infinitive (np. *They hoped to be invited.*).***
8. Pytania pośrednie.
9. Zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy, **równoważniki zdań, krótkie odpowiedzi, Question Tags**) z różnymi czasownikami wprowadzającymi (np.: *deny, accuse, suggest*) i następstwo czasów, **zdania w mowie zależnej nie wymagające zmiany czasów, if w porównaniu z *whether.***
10. Zdania współrzędnie złożone.
11. Zdania podrzędnie złożone:
- podmiotowe (np. *What I know about it is confidential.*),
 - **orzecznikowe (np. *The problem is that we need help.*),**
 - dopełnieniowe (np. *He promised that he would come soon. He'd like everyone to enjoy the party. All I did was (to) send him an apology.*),
 - przydawkowe ograniczające i opisujące (np. *The train that we wanted to take was delayed. My aunt, who has been helping our family for years, is a rich duchess.*),
 - okolicznikowe:
 - ~ celu (np. *I did it so as to save him time. The Government passed that law in order that / so [that] this kind of antisocial behaviour could be punished.*),
 - ~ czasu (np. *Say your name when they ask you. Once he said it, everything changed.*),
 - ~ miejsca (np. *They found themselves where they had never been before.*),
 - ~ porównawcze (np. *Sylvia's garden is as big as Margaret's [is].*

I respect him more than words can say. Jake has as much courage as his older brother [has].),

~ przyczyny (np. *I lent him the book because he asked me to. As it was quite late, we went straight home.*),

~ przyzwolenia (np. *Although he was big and strong, he didn't want to fight.*),

~ skutku (np. *I worked till late so I was tired.*),

~ warunku (typu 0, I, II,) (np. *If too many people come, what shall we do? If he changed his ways he'd have more friends.*).

13. Konstrukcje bezokolicznikowe i gerundialne:

- czasownik + bezokolicznik (w tym *used to*),
- czasownik + rzeczownik odsłowny (gerund),
- czasownik + dopełnienie + bezokolicznik,
- czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez *to*,
- konstrukcje typu : *I'm glad to see you., too + przymiotnik + bezokolicznik* (np. *too old to work*),
- wyrażenie *to be going to*.

14. Konstrukcja: *have something done*.

15. Zdania wykrzyknikowe.

*I respect him more than words can say. Jake has as much courage as his older brother [has]. **The older I get, the happier I am. He speaks to me as if/though I were a child. He looks as if he's tired. She speaks several languages as do her parents.**),*

~ przyczyny (np. *I lent him the book because he asked me to. As it was quite late, we went straight home.*),

~ przyzwolenia (np. *Although he was big and strong, he didn't want to fight.*),

~ skutku (np. *I worked till late so I was tired.*),

~ **sposobu** (np. *She runs her business exactly as her two brothers do.*),

~ **stopnia** (np. *So much was he engaged in his work, that he didn't hear anyone.*),

~ warunku (typu 0, I, II, **III i mieszane**) (np. *If too many people come, what shall we do? If he changed his ways he'd have more friends. **If he knew English he'd have represented Poland at last month's conference in Great Britain. If he had gone to bed earlier yesterday he wouldn't be so tired today.***),

• inwersja w zdaniach warunkowych,

• *will* i *would* po *if*.

12. Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie z wyrażeniami *I wish, I'd rather, I'd sooner, I'd prefer, you'd better, suppose, supposing, if only, it's high time*.

13. Konstrukcje bezokolicznikowe, **imiesłowowe** i gerundialne:

- czasownik + bezokolicznik (w tym *used to* i ***to be supposed to***),
- czasownik + rzeczownik odsłowny (gerund),
- czasownik + dopełnienie + bezokolicznik,
- czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez *to*,
- konstrukcje typu: *I'm glad to see you., too + przymiotnik + bezokolicznik* (np. *too old to work*),
- wyrażenie *to be going to*,
- **czasownik + dopełnienie + imiesłów czynny,**
- **czasownik + dopełnienie + imiesłów bierny,**
- **konstrukcje z bezokolicznikiem typu: *He was the first to come*.**

14. Konstrukcja: *have something done, get sth done, have sb do sth, get sb to do sth*.

15. Zdania wykrzyknikowe.

16. Inwersja stylistyczna i inne formy

	<p>emfatyczne w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - po wyrażeniach przeczących i ograniczających, (np. <i>seldom, rarely, hardly, never, only</i>) lub przysłówkowych okolicznikach miejsca (np. <i>Rarely do I see so much enthusiasm in her eyes. Under no condition must you leave the town. Here comes the bride. Far in the distance was a crowd of people.</i>), - cleft sentences (np. <i>It was John who told me that. What I like about him is his smile.</i>), - zastosowanie <i>do i did</i> (np. <i>You do look nice today. Do come in. I did tell you.</i>).
--	--

Czasowniki

<p>1. Bezokolicznik i formy osobowe.</p> <p>2. Czasowniki posiłkowe.</p> <p>3. Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym (np. <i>He must do it.</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Can</i> używany do wyrażenia umiejętności, przypuszczenia, prośby, przyzwolenia oraz z tzw. czasownikami postrzegania, - <i>Could</i> używany do wyrażenia umiejętności, możliwości lub w trybie warunkowym, próśb oraz z czasownikami postrzegania, możliwości w czasie przeszłym, gdy ta możliwość nie została wykorzystana, - <i>May</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości oraz przyzwolenia i pytania o przyzwolenie, - <i>Might</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości, przyzwolenia oraz w bardzo grzecznych próśbach, - <i>Must</i> używany do wyrażenia przypuszczenia graniczącego z pewnością w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub konieczności, w tym <i>mustn't</i> do wyrażenia zakazu i <i>needn't</i> dla wyrażenia braku konieczności w odniesieniu do teraźniejszości, 	<p>1. Bezokolicznik, bezokolicznik przeszły i formy osobowe.</p> <p>2. Czasowniki posiłkowe.</p> <p>3. Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym, zwykłym ciągłym, perfektywnym i perfektywnym ciągłym (np. <i>He must do it. He must have done it. He can't be working in the garden now. They must have been drinking.</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Can</i> używany do wyrażenia umiejętności, przypuszczenia, prośby, przyzwolenia oraz z tzw. czasownikami postrzegania, - <i>Could</i> używany do wyrażenia umiejętności, możliwości w przeszłości lub w trybie warunkowym, próśb oraz z czasownikami postrzegania, możliwości w czasie przeszłym, gdy ta możliwość nie została wykorzystana, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś, - <i>May</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości oraz przyzwolenia i pytania o przyzwolenie, <i>may as well,</i> - <i>Might</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś, przyzwolenia oraz w bardzo grzecznych próśbach, <i>might as well,</i> - <i>Must</i> używany do wyrażenia przypuszczenia graniczącego z pewnością w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości lub konieczności, w tym <i>mustn't</i> do wyrażenia zakazu i <i>needn't</i> dla wyrażenia braku konieczności w odniesieniu do teraźniejszości lub czynności wykonanej w przeszłości,
--	---

- *Will* używany do wyrażenia postanowienia lub prośby lub pewności,

- *Shall* używany do wyrażenia propozycji, ofert i sugestii,

- *Would* używany do wyrażenia przypuszczenia w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości, próśb i ofert z *like*,

- *Should* i *ought to* używane do wyrażenia powinności lub krytyki w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub prawdopodobieństwa.

4. Tryb rozkazujący.

5. Czasowniki regularne i nieregularne.

6. Imiesłów czynny i bierny.

7. Czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów.

8. Czasowniki złożone (Phrasal Verbs).

9. Budowa słowotwórcza czasownika.

10. Czasy gramatyczne:

- Simple Present używany do wyrażenia czynności lub stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, czynności mających charakter stały, rozkładów czasowych w zdaniach warunkowych typu 0 i I, w zdaniach czasowych,

- Present Continuous używany do wyrażenia czynności odbywającej się w tej chwili, w bieżącym okresie czasu lub w najbliższej przyszłości,

- Present Perfect używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce ostatnio lub które nastąpiły lub nie nastąpiły w przeszłości i trwają do teraz lub ich skutki mają wpływ na sytuację obecną lub nastąpiły w okresie czasu obejmującym chwilę obecną,

- Present Perfect Continuous używany do wyrażenia czynności, która zaczęła się w przeszłości i trwa do teraz lub już się skończyła, a jej skutki są nadal widoczne lub takiej, która dopiero co się skończyła,

- *Will* używany do wyrażenia postanowienia lub prośby, pewności oraz

przypuszczenia, jak również niechęci do wykonania czegoś lub odmowy oraz charakterystycznego, typowego zachowania, w tzw. Coloured Future,

- *Shall* używany do wyrażenia propozycji, ofert i sugestii oraz, **w stylu formalnym, zasad i reguł, w tzw. Coloured Future,**

- *Would* używany do wyrażenia przypuszczenia w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i **przeszłości**, próśb i ofert z *like* i *prefer*, **wouldn't do wyrażania braku chęci do wykonania jakiejś czynności w przeszłości oraz charakterystycznego, typowego zachowania w przeszłości,**

- *Should* i *ought to* używane do wyrażenia powinności lub krytyki w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub **przeszłości** i prawdopodobieństwa,

- ***Dare, need, needn't have* w porównaniu z *didn't need*.**

4. Tryb rozkazujący.

5. Czasowniki regularne i nieregularne.

6. Imiesłów czynny i bierny.

7. Czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów.

8. Czasowniki złożone (Phrasal Verbs).

9. Budowa słowotwórcza czasownika.

10. Czasy gramatyczne:

- Simple Present używany do wyrażenia czynności lub stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, czynności mających charakter stały, rozkładów czasowych, **komentarzy i w opowiadaniach i relacjach sportowych, w instrukcjach**, w zdaniach warunkowych typu 0 i I, w zdaniach czasowych,

- Present Continuous używany do wyrażenia czynności odbywającej się w tej chwili, w bieżącym okresie czasu lub w najbliższej przyszłości, **czynności powtarzających się i uważanych za irytujące (*always, constantly, continually i forever*) i w zdaniach czasowych po *while*,**

- Present Perfect używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce ostatnio lub które nastąpiły lub nie nastąpiły w przeszłości i trwają do teraz lub ich skutki mają wpływ na sytuację obecną, czynności lub stanów, które miały miejsce w okresie czasu obejmującym chwilę obecną, **w zdaniach czasowych, w konstrukcjach typu: *it is the first time*,**

- Present Perfect Continuous używany do wyrażenia czynności, która zaczęła się w przeszłości i trwa do teraz lub już się skończyła, a jej skutki są nadal widoczne lub takiej, która dopiero co się skończyła oraz **czynności powtarzającej się od jakiegoś czasu,**

- Simple Past używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce w przeszłości lub powtarzały się w przeszłości, w mowie zależnej, w zdaniach warunkowych II typu,
- Past Continuous używany do wyrażenia czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości lub trwała przez pewien czas, w mowie zależnej,
- Past Perfect używany do wyrażenia czynności lub stanów przeszłych poprzedzających inne czynności lub stany przeszłe, w mowie zależnej,
- Simple Future używany do wyrażenia stanu lub czynności przyszłej niezależnej od woli człowieka, lecz wynikającej z okoliczności zewnętrznych oraz dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, decyzji, czynności, które zostaną wykonane w przyszłości, w zdaniach warunkowych I typu, w zdaniach czasowych,
- Future Continuous używany do wyrażenia czynności, która będzie odbywała się w pewnym momencie w przyszłości oraz w pytaniach o czyjeś plany,
- Future Simple in the Past w mowie zależnej oraz zdaniach warunkowych II typu.

- Simple Past używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce w przeszłości lub powtarzały się w przeszłości, w mowie zależnej, w zdaniach warunkowych II typu, **po wyrażeniach *I wish, it's time, I'd rather, as if, if only, suppose, supposing,***
 - Past Continuous używany do wyrażenia czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości lub trwała przez pewien czas, w mowie zależnej, **w wyrażeniach : *I was wondering, I was hoping, I was thinking,***
 - Past Perfect używany do wyrażenia czynności lub stanów przeszłych poprzedzających inne czynności lub stany przeszłe lub **zakończonych przed określonym momentem w przeszłości, w zdaniach warunkowych III typu, po wyrażeniach : *I wish, I'd rather, as if, if only,*** w mowie zależnej, **w konstrukcji typu *it was the first time,***
 - **Past Perfect Continuous używany do wyrażenia czynności, które były wykonywane przez pewien okres i poprzedzały inne czynności lub stany, po wyrażeniach *I wish, I'd rather, if only, as if,*** w mowie zależnej,
 - Simple Future używany do wyrażenia stanu lub czynności przyszłej niezależnej od woli człowieka, lecz wynikającej z okoliczności zewnętrznych, dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, decyzji, dla wyrażenia czynności, które zostaną wykonane w przyszłości, w zdaniach warunkowych I typu, w zdaniach czasowych,
 - Future Continuous używany do wyrażenia czynności, która będzie odbywała się w pewnym momencie w przyszłości, **w zdaniach czasowych z *while*** oraz w pytaniach o czyjeś plany,
 - **Future Perfect używany do wyrażenia czynności, które odbędą się do określonego momentu w przyszłości lub stanów, które będą trwały przez jakiś czas do określonego momentu w przyszłości,**
 - **Future Perfect Continuous do wyrażania czynności, które będą wykonywane przez określony czas do pewnego momentu w przyszłości,**
 - Future Simple in the Past w mowie zależnej oraz zdaniach warunkowych II typu,
 - **Future Perfect in the Past w zdaniach warunkowych III typu i w mowie zależnej.**
- 11. Tryb łączący (np. z czasownikami *suggest, insist, demand*), zwrot *it's essential*.**

Rzeczowniki	
<p>1. Rzeczowniki określające nazwy rzeczy i pojęć, tzw. „policzalne” i „niepoliczalne”.</p> <p>2. Liczba mnoga regularna i nieregularna.</p> <p>3. Forma dzierżawcza (-of i Saxon Genitive).</p> <p>4. Rodzaj.</p> <p>5. Rzeczowniki złożone.</p> <p>6. Rzeczowniki użyte przymiotnikowo (np. <i>a book cover</i>).</p> <p>7. Budowa słowotwórcza rzeczownika.</p>	<p>1. Rzeczowniki określające nazwy rzeczy i pojęć, tzw. „policzalne” i „niepoliczalne”.</p> <p>2. Liczba mnoga regularna i nieregularna, rzeczowniki mające tylko formę liczby pojedynczej lub mnogiej lub dwie formy liczby mnogiej, liczba mnoga rzeczowników złożonych.</p> <p>3. Forma dzierżawcza (-of i Saxon Genitive oraz double genitive).</p> <p>4. Rodzaj.</p> <p>5. Rzeczowniki złożone.</p> <p>6. Rzeczowniki użyte przymiotnikowo (np. <i>a book cover</i>).</p> <p>7. Budowa słowotwórcza rzeczownika.</p>
Przedimki	
1. Przedimek nieokreślony, określony i zerowy.	1. Przedimek nieokreślony, określony i zerowy.
Przymiotniki	
<p>1. Stopniowanie regularne i nieregularne (<i>good, bad, little, far</i>) używane do porównań w stopniu równym, wyższym i najwyższym.</p> <p>2. Użycie przymiotników z <i>so, such, how</i> i <i>what</i>.</p> <p>3. Przymiotnik dzierżawczy.</p> <p>4. Budowa słowotwórcza przymiotnika.</p>	<p>1. Stopniowanie regularne i nieregularne (<i>good, bad, little, far, old</i>) używane do porównań w stopniu równym, niższym, wyższym i najwyższym, w konstrukcjach typu: <i>the sooner, the better</i> i <i>I'm getting more and more impatient</i>.</p> <p>2. Użycie przymiotników z <i>so, such, how</i> i <i>what</i>.</p> <p>3. Przymiotnik dzierżawczy.</p> <p>4. Budowa słowotwórcza przymiotnika.</p> <p>5. Przymiotnik złożony typu <i>fair-haired</i>.</p> <p>6. Miejsce przymiotnika w zdaniu.</p> <p>7. Kolejność przymiotników przed rzeczownikiem.</p> <p>8. Użycie przymiotników z przedimkiem określonym (np. <i>the rich, the poor</i>).</p> <p>9. Przymiotnik po czasownikach postrzegania.</p>
Przysłówki	
<p>1. Stopniowanie regularne i nieregularne.</p> <p>2. Przysłówek <i>too</i> i <i>enough</i>.</p> <p>3. Miejsce przysłówka w zdaniu.</p>	<p>1. Stopniowanie regularne i nieregularne.</p> <p>2. Przysłówek <i>too</i> i <i>enough</i>.</p> <p>3. Miejsce przysłówka w zdaniu.</p> <p>4. Przysłówki o dwóch znaczeniowo różniących się formach (np. <i>hard-hardly, late-lately</i>).</p>
Zaimki	
<p>1. Zaimek osobowy.</p> <p>2. Zaimek dzierżawczy.</p> <p>3. Zaimek zwrotny i emfatyczny.</p> <p>4. Zaimek wskazujący.</p> <p>5. Zaimek pytający.</p> <p>6. Zaimek względny.</p> <p>7. Zaimek wzajemny.</p> <p>8. Zaimek nieokreślony:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>some, any, no, every</i> i złożenia z nimi, - <i>none, either, neither,</i> - <i>many, much, few, a few, little, a little,</i> - <i>another, other, others, the other, the others,</i> - <i>every, each,</i> 	<p>1. Zaimek osobowy.</p> <p>2. Zaimek dzierżawczy.</p> <p>3. Zaimek zwrotny i emfatyczny.</p> <p>4. Zaimek wskazujący.</p> <p>5. Zaimek pytający.</p> <p>6. Zaimek względny.</p> <p>7. Zaimek wzajemny.</p> <p>8. Zaimek nieokreślony:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>some, any, no, every</i> i złożenia z nimi, - <i>none, either, neither,</i> - <i>many, much, few, a few, little, a little,</i> - <i>another, other, others, the other,</i> - <i>the others,</i>

- <i>enough</i> , - <i>both, all</i> .	- <i>every, each</i> , - <i>enough</i> , - <i>both, all</i> , - <i>either - or, neither - nor</i> ,
9. Zaimek bezosobowy <i>you</i> .	9. Zaimek bezosobowy <i>you, one</i> .
Liczebniki	
1. Liczebniki główne i porządkowe.	1. Liczebniki główne i porządkowe.
Przymyki	
1. Przymyki określające miejsce, kierunek, odległość. 2. Przymyki określające czas. 3. Przymyki przyczyny. 4. Przymyki sposobu. 5. Przymyki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.	1. Przymyki określające miejsce, kierunek, odległość. 2. Przymyki określające czas. 3. Przymyki przyczyny. 4. Przymyki sposobu. 5. Przymyki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.
Spójniki	
1. Spójniki: <i>and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so</i> .	1. Spójniki: <i>and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so, in spite, on condition that, despite, as long as, supposing, providing/provided that, so as, even though, even if, whereas, as if, as though</i> .